

Pfv.II.20.187/2014/5.

A Kúria a Szacsuri Ügyvédi Iroda (ügyintéző dr. Szacsuri Csaba ügyvéd) által képviselt felperesnek, Ráckövesi Jánosné dr. Grőb Katalin ügyvéd által képviselt alperes ellen házasság felbontása és járulékai iránt az Encsi Városi Bíróságon 1.P.20.256/2011. számon megindított és a Miskolci Törvényszék 1.Pf.20.896/2013/4. számú jogerős ítéletével elbírált ügyében az említett sorszámú jogerős ítélet ellen az alperes részéről 67. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán az alulírott napon - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezéseit hatályában fenntartja.

A le nem rótt 100.000 (egyszázezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Ez ellen az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A jogerős ítélet alapjául szolgáló tényállás szerint a peres felek E.-n, 1988. január 30-án kötöttek házasságot, melyből 1988. július 27-én T. és 1991. január 28-án A. utónevű gyermekek születtek.

A felek utolsó közös lakóhelye az egymás között egyenlő arányú tulajdonukat képező, E.-i ingatlanban volt. Mindvégig a felek közös háztartásában éltek az időközben nagykorúvá vált gyermekeik.

A felek életközösségét a kezdetektől jellemezték konfliktusok, amelyek oka egyrészt az volt, hogy az alperes nem a felperes által

elvárt mértékben vett részt a háztartási munkákban, másrészt a nemi élet körében felmerült eltérő igények miatt alakultak ki viták. Ehhez járult további okként, hogy az alperes 2009. szeptemberben elveszítette az állását, és ezt követően csak néhány hónapra tudott munkaviszonyt létesíteni, majd megbízási jogviszony keretében, szerényebb jövedelmet biztosító telefonos üzletkötői munkát látott el, illetve az interneten végezhető úgynevezett csapatépítésből származott változó mértékű jövedelme.

A felek házasságának megromlása 2006-2007. évektől kezdődött, majd 2009-től kezdve az alperes az alapvetően erőszakos magatartásából fakadóan, különböző okok miatt rendszeresen bántalmazta a felperest. Az alperes indulatos, durva természete abban is megnyilvánult, hogy a viták alkalmával az ajtókat csapkodta, a lakás berendezési, felszerelési tárgyait rongálta, a felperest leköpte.

2011. augusztus 25-én a felperes elhagyta a közös hálósobát, és a T. utónevű gyermek által használt szobába költözött, azt követően, hogy vita alakult ki a felek között, és az alperes bántalmazta, majd a szobából kilökdöste a felperest.

2011. október 7-én az alperes a békülés szándékával pénzt akart átadni a felperesnek a közös háztartás költségeire, és kérte, hogy költözzön vissza a közös szobába. A felperes azt megtagadta, ami az alperesből indulatos magatartást váltott ki, melynek során bántalmazta a felperest. Ilyen körülmények között a felperes az éppen rajta lévő ruházatban, csak a telefonját magához véve a szüleihez menekült, ahol azóta is lakik. Ugyanezen a napon A. utónevű gyermek, - aki a vita és bántalmazás idején a szobájában tartózkodott - szintén elhagyta a lakást, és követte a felperest a szüleihez. T., aki a fenti napon nem tartózkodott otthon, egy ideig még hazajárt az alpereshez, majd 2011. október 27-én a felperes után ment, és elmondta, hogy az alperes dühös volt a házassági bontóper miatt.

Az életközösség megszűnését követően a házastársi közös lakást az alperes használta.

Az ingatlan egészhez viszonyított 1/2-ed tulajdoni illetőségét az alperes 2011 novemberében az édesapjának ajándékozta, fenntartva a haszonélvezeti jogát.

Az E.-i ingatlan forgalmi értéke beköltözhető állapotban 6.400.000 forint, lakott állapotban 4.400.000 forint.

A felperes keresetében kérte a házasság felbontását, az E.-i ingatlan kizárólagos használatára való feljogosítását, valamint a nagykorú, tanulmányokat folytató A. utónevű gyermek után 2011.

augusztus 1-től kezdődően az alperes tartásdíjban való marasztalását, a havi jövedelmének 20 %-a, de legalább havi 20.000 forint összegben.

A házasság megromlása körében az alperes általi rendszeres bántalmazására hivatkozott. Álláspontja szerint a házastársi közös lakás használata objektív és szubjektív okból egyaránt megoszthatatlan, mert a két és fél szobás lakás beosztása nem alkalmas arra, hogy a feleknek és mindkét közös gyermeknek külön szobája legyen, illetve az alperes bántalmazó magatartása lehetetlenné teszi a lakás megosztott használatát.

Az alperes módosított ellenkérelmében nem ellenezte a házasság felbontását. Vitatta, hogy agresszíven viselkedett és bántalmazta a felperest. Álláspontja szerint a házasság megromlásához a felperes magatartása is hozzájárult, mert életközösségük idején meg nem értő, provokáló módon viselkedett, főként, amikor szeszest fogyasztott.

Az alperes a per kezdeti szakaszában a házastársi lakás használatának természetben megosztott szabályozását, majd módosított ellenkérelmében a kizárólagos lakáshasználatra való feljogosítást kérte. Álláspontja szerint azzal, hogy az életközösség megszűnése után a felperes különböző berendezési tárgyakat leszerelt és elvitt, azt fejezte ki, hogy nem kíván visszaköltözni. Az alperes a lakáshasználati jog ellenértékére igényt tartott abban az esetben, ha köteles elhagyni az ingatlant.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a peres felek házasságát felbontotta. Az E.-i ingatlan kizárólagos használatára a felperest jogosította fel, és kötelezte az alperest az ingatlan 30 napon belüli elhagyására. Kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 30 napon belül 1.000.000 forint lakáshasználati jog ellenértékét.

Az elsőfokú bíróság a fentieket meghaladóan a felperes keresetét elutasította.

Az elsőfokú ítélet felülvizsgálattal támadott - a házasság megromlásának okaira vonatkozó - indokolása szerint a felperes előadását alátámasztották a perben beszerzett okirati bizonyítékok. Az E.-i Rendőrkapitányságon a felperes által 2011. október 27-én tett feljelentés alapján indult büntetőeljárásban keletkezett, és a tárgyaláson ismertetett okiratok a felek közös gyermekeinek, valamint a felperes édesapja, K. J. és T. O. A. tanúvallomását tartalmazták, amelyek egy hosszabb időszakot tekintve alátámasztották a felek közötti rendszeres vitákat, ezek során az alperes indulatos magatartását, valamint azt, hogy a bántalmazás következtében keletkezett foltokat észlelték a felperesen.

A házasság megromlásának okai körében értékelte az elsőfokú bíróság azt a bizonyítékot, amit a felperes szolgáltatott annak a levélnek a becsatolásával, amelyet az alperes írt a felperesnek, kérve a bocsánatát és az életközösség helyreállítását. Az ebben szereplő „megbocsájthatatlan, amit tettem veled”, valamint a visszaköltözés esetére tett fogadalomra utaló „ha nem így lesz, és ha csak egy kicsit is ártok neked, én fogok elmenni” kijelentéseknek az elsőfokú bíróság a felperes előadását alátámasztó jelentőséget tulajdonított, mert a kijelentések a felperes által állított magatartások jellegére, súlyosságára utalnak. A felperessel szembeni magatartása jóvátehetetlenségére utaló kijelentést tartalmazott az a - szintén a per anyagává tett - levél is, amit az alperes az A. utónevű gyermekéhez intézett.

Az elsőfokú bíróság nem találta bizonyítottanak az alperes azon előadását, hogy a provokáló magatartásával a felperes közrehatott a házasság megromlásában, illetve azt, hogy a felperes rejtett módon szeszestalt fogyasztott. K. M. vallomása, az abból származó közvetett és bizonytalan adatok nem voltak alkalmasak az alperes állításának bizonyítására.

Az ítélet további, felülvizsgálattal támadott - lakáshasználat szabályozására vonatkozó - rendelkezésének indokolása szerint nem csupán a tulajdonjog és a bérleti jog alapján használt lakásokra terjedhet ki a házastársi közös lakás használatának rendezése, hanem az egyéb önálló jogcímek, így a haszonélvezeti jog esetén is a családjogi szabályok alapján kell, illetve lehet rendezni a lakáshasználatot. Erre tekintettel nem volt jelentősége annak, hogy a peres eljárás alatt az alperes és az édesapja között létrejött ajándékozási szerződés folytán az alperes már csupán haszonélvezeti joggal rendelkezik az ingatlan egészhez viszonyított 1/2-ed tulajdoni illetőségén.

Az elsőfokú bíróság objektív szempontból oszthatónak találta a két és fél lakószobát magában foglaló lakást, de szubjektív okból a megosztás akadályának tekintette azt a súlyos felperesi érdeksérelmet, amit az alperes az életközösség alatt a nemi élettel összefüggésben elkövetett bántalmazásokkal idézett elő.

A másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett - a házasság felbontásának indokaira és a lakáshasználat szabályozására vonatkozó - részét helybenhagyta.

Az ítéletének indokolásában a másodfokú bíróság kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság nem követett el eljárási jogszabálysértést azzal, hogy a büntetőeljárásban keletkezett iratokat - azok ismertetésével - a per anyagává tette, és nem hallgatta ki tanúként ugyanezeket a személyeket. Erre nézve nem volt indítvány (a felperes visszavonta

azt), ezért a bíróság nem valósította meg eljárási szabálysértést azzal, hogy nem rendelte el a hivatkozott személyek tanúkénti kihallgatását. Azt is hozzátette a másodfokú bíróság, hogy ilyen indítvány esetén is dönthet úgy a bíróság, hogy nem tartja indokoltnak a bizonyítás elrendelését. Az alperes által hivatkozott közvetlenség elve az iratok ismertetésével érvényesült. Az alperes által a fellebbezésben indítványozott bizonyítás elrendelésére (a büntetőeljárás során meghallgatott tanúk megidézésére) a Pp. 235.§ (1) bekezdése alapján nem látott lehetőséget.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a lefolytatott bizonyítás adatait helyesen értékelte, és a bizonyítékok alátámasztották azt a következtetést, hogy a házasság az alperesi agresszív magatartás miatt romlott meg. Kiemelte, hogy a felek gyermekeinek vallomása teljesen egybehangzó volt abban, hogy az alperes indulatos, hirtelen, durva, agresszív magatartást tanúsított, és csak abban volt bizonytalan, hogy hányszor látták a felperesen a foltokat, és a durvaságot az alperes részéről. Kiemelte a másodfokú bíróság, hogy az alperes által a felpereshez és az A. utónevű gyermekhez címzett bocsánatkérő levelében saját maga általa is megbocsáthatatlannak minősített magatartás nyilvánvalóan nagy súlyú kellett, hogy legyen.

A házastársi lakás szubjektív oszthatatlanságára vonatkozó álláspontot a másodfokú bíróság osztotta, és egyetértett azzal, hogy ennek terheesebb következményeit a házasság megromlásában vétkes magatartást tanúsító alperes köteles viselni. Kiemelte, hogy az alperes javára megítélt lakáshasználati jog ellenértéke az alperes által hivatkozott súlyos méltánytalanságot kiküszöböli.

A jogerős ítélet ellen az alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, amelyben annak megváltoztatásával a kizárólagos lakáshasználatra való feljogosítását kérte. Álláspontja szerint a perben eljáró bíróságok megsértették a Pp. 221.§ (1) bekezdésben foglalt indokolási kötelezettséget, és a jogerős döntés a Ptk. 157.§ (1) bekezdésébe ütközik, mert a haszonélvezeti jogánál fogva nem fosztható meg a lakás használatától.

A felülvizsgálati kérelem indokolásában az alperes arra hivatkozott, hogy a közvetlenség elve sérült azáltal, hogy az elsőfokú bíróság a felperes feljelentése alapján indult nyomozás iratait teljes értékű bizonyítékként értékelte, és arra alapozta a tényállást, ily módon azonban az alperesnek nem állt módjában kérdéseket intézni a tanúkhöz.

Az indokolási kötelezettség elmulasztása körében azt kifogásolta, hogy a bizonyítási eljárás lefolytatása nélkül állapította meg a jogerős ítélet az alperes szexuális túlfűtöttségét, és ezzel összefüggésben a rendszeres agresszív magatartását.

A felülvizsgálati kérelemben az alperes - a Ptk. 157.§ (1) bekezdésének megsértése mellett - hivatkozott arra is, hogy a felperes önként hagyta el a volt közös lakást, a bútorait elszállította, konyhaberendezést bontott ki és vitt el, amiből következtetni lehet arra, hogy a visszatérés szándéka nélkül hagyta el a lakást.

A felperes nem terjesztett elő felülvizsgálati ellenkérelmet.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275.§ (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül.

I. A Pp. 270.§ (2) bekezdése értelmében a jogerős ítélet felülvizsgálatát csak jogszabálysértésre hivatkozással lehet kérni. Jogszabálysértésnek tekinthető a megalapozatlan ítélet is, megalapozatlanságról azonban csak akkor lehet szó, ha a tényállás feltáratlan maradt, vagy a megállapított tényállás iratellenes, okszerűtlen, vagy logikailag ellentmondást tartalmaz.

A Pp. 206.§ (1) bekezdése szerint a bíróság a tényállást a felek előadásainak és a bizonyítási eljárás során felmerült bizonyítékoknak az egybevetése alapján állapítja meg; a bizonyítékokat a maguk összességében értékeli és meggyőződése szerint bírálja el.

A bíróság mérlegelése tehát kiterjed egyrészt az egyes bizonyítékok bizonyító erejének megállapítására, másrészt a bizonyítékok egybevetésére és azok összességében való értékelésére.

A Pp. 270.§ (2) és 206. § (2) bekezdésében foglaltakból tehát az következik, hogy a tényállás megállapításának módjára vonatkozó, és az ügy érdemi elbírálására is lényeges kihatással lévő eljárásjogi szabálysértés hiányában a szabad bírói mérlegeléssel megállapított tényállás felülvizsgálati eljárás keretében történő felülmérlegelésének, a bizonyítékok újbóli értékelésének nincs helye, ahogyan jelen esetben sem (BH 1994/195., BH 1994/625.).

A Pp. 5.§ (1) és 201.§ (1) bekezdésében foglalt rendelkezéseken alapul a polgári perben a közvetlenség elve, amelynek értelmében a bíróság - ha a törvény eltérően nem rendelkezik - a felek közötti jogvitát nyilvános tárgyaláson bírálja el, és a bizonyítási eljárást a perbíróság rendszerint tárgyaláson folytatja le. Ebből következően a közvetlenség elvének sérelmét az jelentené, ha a bíróság - eltérő törvényi rendelkezés hiányában - a jogvitát tárgyalás tartása nélkül, az iratok alapján döntené el. A jelen perben tehát nem sérült a közvetlenség elve, mert a bíróság a

tárgyaláson ismertette (felolvasta) mindazokat az iratokat, amelyeket a bizonyítási eljárás során felhasznált.

Ezen túlmenően azért sem sértett eljárásjogi jogszabályt az elsőfokú bíróság, mert a büntetőeljárásban keletkezett iratokat a tárgyaláson ismertette, és az abból származó adatokat bizonyítékként értékelte. Az eljárásjogi szabályok erre ugyanis lehetőséget biztosítanak, mert Pp. 3.§ (5) bekezdése alapján a bíróság a polgári perben nincs kötve alakszerű bizonyításhoz, annak meghatározott módjához. A szabad bizonyítás elvéből fakadóan a fent hivatkozott jogszabályhely értelmében a bíróság szabadon felhasználhatja a felek előadásait, valamint felhasználhat minden egyéb bizonyítékot, amely a tényállás felderítésére alkalmas.

A büntetőeljárásban foganatosított tanúkihallgatásról készített jegyzőkönyv közokirat, amely teljesen bizonyítja a benne foglalt nyilatkozat megtételét, valamint annak idejét és módját, a perbeli esetben különös tekintettel az eljárási szabályok betartását (Pp. 194.§ (1) bekezdés).

A másodfokú bíróság egyetlen bizonyítási eszközt rekesztett ki a bizonyítékok köréből, a tanúként megidézett V. V. írásbeli nyilatkozatát, éppen a közvetlenség elvére hivatkozással, és tekintettel arra, hogy nem történt meg a tanú kioktatása az eljárási jogairól és kötelezettségeiről.

Az alperes alaptalanul hivatkozott a felülvizsgálati kérelmében az indokolási kötelezettség elmulasztására is. A perben eljáró bíróságok az ítéletükben eleget tettek a Pp. 221.§ (1) bekezdésben foglalat rendelkezésnek, mert maradéktalanul számba vették mindazokat a körülményeket, amelyeknek a bizonyítékok értékelésénél jelentőséget tulajdonítottak, és azt is részletesen kifejtették, hogy miért nem vettek figyelembe valamely bizonyítási eszközt, vagy miért nem tulajdonítottak annak bizonyító erőt.

Az elsőfokú bíróság az ítélet indokolásában utalt a felek előadására, amelyek egyezősége esetén a bíróság tényeket valószínűsíthet el, ha azok tekintetében kétsége nem merül fel (Pp. 163.§ (2) bekezdés). Az alperes a 2012. június 8-án kelt, peres iratoknál 25. sorszám alatt iktatott, és a tárgyaláson való ismertetéssel a per anyagává tett előkészítő iratában beismerte, hogy a felek közötti viták egyik eredője a nemi élettel összefüggésben megnyilvánult különböző elvárások voltak. Jóllehet az elsőfokú ítélet kifejezetten nem utal arra, hogy a szexuális élettel összefüggő megállapítás a felek egyező előadásán alapult, az anyagi jogi szabályok alapjául szolgáló tényállás szempontjából nem önmagában a felek nemi élettel összefüggő eltérő magatartásának van jelentősége, hanem annak, hogy ezzel összefüggésben rendszeres viták alakultak ki, és az alperes indulatos, a tettlegességig

fajuló erőszakos magatartást tanúsított a felperessel szemben. Ez utóbbi ténymegállapítással kapcsolatos álláspontját az eljáró bíróságok részletesen indokolták.

Az alperes erőszakos, bántalmazó magatartására vonatkozó ténymegállapítások körében az eljáró bíróságok értékelték a felperes minden részletében következetes előadását, az ezt alátámasztó tanúvallomásokat tartalmazó okirati bizonyítékokat, valamint az alperes által az életközösség megszűnését követően írt levelek tartalmát. Mindezek egymással való egybevetése alapján, logikai ellentmondástól mentesen állapították meg - az alperes tagadásával szemben - az alperes bántalmazó magatartását.

Mind az elsőfokú-, mind a másodfokú bíróság nyomatékosan értékelte az alperes által a felpereshez címzett levél tartalmát, és kellőképpen indokolta az alperes ezzel kapcsolatos magyarázatának képtelenségét. A bizonyíték értékelése körében a bíróságok az ügy valamennyi körülményét figyelembe véve, okszerű következtetéssel állapították meg a levél perbeli tényállás szempontjából releváns tartalmának jelentését.

Az alperes a per során vitatta, hogy a levélben a megbocsájtathatatlanság tette történő utalás a bántalmazásra vonatkoztatható. A levél keletkezésének időszaka azonban azt támasztja alá, hogy a levél írásakor nem csupán vélt sérelemre utalt az alperes. A felperes 2011. október 20-án mondta jegyzőkönyvbe a bíróságon a keresetlevelet, amelyet a bíróság 2011. október 26-án kézbesített az alperesnek, következésképpen e két időpont közé kell helyezni a levél keletkezésének idejét. A keresetlevél nem tartalmaz semmilyen utalást a házasság megromlásának okaira, így a bántalmazásra sem, mert ekkor a felperes még az egyezségkötés reményében, az okok feltárása nélkül kérte az eljárás lefolytatását. A felperes 2011. október 27-én tett feljelentést a rendőrségen a bántalmazások miatt, tehát ez az első olyan okirati tényállítás, amely a bántalmazásra vonatkozik, ez azonban a levél megírása után történt.

II. A Csjt. 31/B.§ (1) bekezdése alapján, ha a lakásban a házastársak egyikőjük vagy mindkettőjük tulajdonjoga vagy bérleti joga alapján laknak, a házasság felbontása esetén - kérelemre - a bíróság dönt a lakás használata felől.

A kialakult bírói gyakorlat alapján az önálló jogcímen használt házastársi közös lakás használatának rendezésére a házastársak egymás közötti (belső) jogviszonyában a Csjt. 31/A-E.§-ai irányadók. Önálló jogcím a haszonélvezeti jog is, ezért a peres felek egymás közötti jogviszonyában nincs jelentősége annak, hogy a per során bekövetkezett változás folytán az alperest mint haszonélvezőt a tulajdonjog részjogosítványai közül csupán a

birtoklás, a használat és a hasznok szedésének joga illeti meg (Ptk. 157.§ (1) bekezdése).

Alaptalanul hivatkozott az alperes a felülvizsgálati kérelmében arra, hogy a jogerős döntés sérti a Ptk. 157.§ (1) bekezdésében szabályozott, haszonélvezeten alapuló jogosultságát. A házastársi lakáshasználat szabályozása - mint *lex specialis* - a peres felek egymás közötti jogviszonyát határozza meg, a Csjt. rendelkezései alapján. A Ptk. 157.§ (2) bekezdése értelmében ugyan a haszonélvező használati joga megelőzi a tulajdonos használati jogát, ez azonban nem hat ki a résztulajdonos házastárs és a további ingatlanhányad vonatkozásában haszonélvező házastárs belső jogviszonyára.

A Csjt. 31/B.§ (4) bekezdése értelmében a bíróság a házastársak közös tulajdonában vagy közös bérletében lévő lakásának használatát megosztja, ha azt a lakás alapterülete, alaprajzi beosztása és helyiségeinek száma lehetővé teszi. Nem osztható meg a lakás használata, ha a házastárs korábbi magatartására figyelemmel a közös használat a másik házastárs, vagy a kiskorú gyermek érdekeinek súlyos sérelmével jár.

A megállapított tényállás alapján az eljáró bíróságok helyesen mutattak rá, hogy a külön bejáratokkal rendelkező két és fél szobás lakás megosztott használatra - beosztásánál fogva - alkalmasnak minősül. A kialakult bírói gyakorlatnak megfelelő a jogerős ítéletben kifejtett azon álláspont is, mely szerint a lakás szubjektív szempontú oszthatatlanságát alapozza meg, hogy az életközösség idején az alperes magatartása a felperes számára olyan kirívóan súlyos krízishelyzetet idézett elő, amely a lakás elhagyására késztette. Erre is figyelemmel iratellenes az alperes azon felülvizsgálati kérelemben foglalt érvelése, hogy a felperes önként hagyta el a közös lakást. Annak pedig nincs jelentősége a lakáshasználat rendezése szempontjából, hogy a vagyon megosztása során a felperes egyes dolgokat elvitt a lakásból.

A fentiekre tekintettel a Kúria megállapította, hogy a jogerős ítélet a jogszabályoknak megfelel, ezért azt a Pp. 275.§ (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A felülvizsgálati eljárásban pervesztes alperes a perben teljes személyes költségmentességben részesült, ezért a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13.§ (1) bekezdése és 14.§-a alapján a le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli. A felperesnek elszámolható költsége nem merült fel, ezért erről a Kúriának nem kellett döntenie [Pp. 270.§ (1) bekezdés, Pp. 78.§].

Az ítélet elleni felülvizsgálat kizártsága a Pp. 271.§ (1) bekezdés

e) pontján alapul.

Budapest, 2015. január 27.

dr. Makai Katalin s.k. a tanács elnöke, dr. Gábor Áron s.k. előadó
bíró, dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna s.k. bíró

A kiadmány hiteléül:

tisztviselő